

**บทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน
เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน : กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดพิษณุโลก**
**The Roles of Monks to Preach Juveniles for Preventing the Corruption
Problems: A Case Study in Phitsanulok Province**

สุวรรณพงศ์ คงมา^{1*} และวงศกร เจียมเผ่า²
Suwanapong Kongma^{1*}, and Wongsakon Jaimpao²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author. E-mail: suwanapong.k@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คนโดยผลการศึกษพบว่าระดับบทบาทของพระสงฆ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ คือด้านการเป็นตัวอย่างที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ พรรษา สังกัดคณะสงฆ์ ตำแหน่งวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของพระสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคืออายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและวุฒิการศึกษาบาลี และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คือการสร้างความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับวงการคณะสงฆ์ไทยในการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุน ให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องเป็นแบบที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม อันจะช่วยให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงโทษภัยจากการทุจริตคอร์รัปชัน และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนให้เป็นคนดีและมีคุณภาพของสังคมต่อไป

คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์ เทศนาอบรมสั่งสอน คอร์รัปชัน

Abstract

The purpose of this research was to investigate the role of monks in Phitsanulok province in the preaching of children and youth in order to prevent corrupt corruption as quantitative and qualitative research. Study of 370 sample population. The study found that the role of monks was at a moderate level. The highest average is Is a virtuous way. Ethics was at a high level, followed by preaching and preaching for children and youth, to refrain from corrupt corruption at a moderate level. And to instill awareness for children and youth to refrain from corrupt corruption at a moderate level. The results of the comparison showed that the sex of the rainy season under the monks. Ordinary educational placement And different degrees of dharma. There was a statistically significant difference at .05 level. Duration of Pali Graduation and Qualification And ways to promote the participation of monks in the

preaching of children and youth. To prevent corruption, it is the cooperation between the Thai government and the Thai Buddhist community in promoting and supporting the cause of corruption. Let the priests take on the role of effective preaching and preaching corruption. And it must be a good ethics, which will help instill awareness among children and young people to be aware of the danger of corrupt corruption. And it can bring knowledge to develop themselves to be good and quality society.

Keywords: Role of monks, Preaching, Corruption

บทนำ

การดำเนินวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดจนส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดหลักการทางด้านสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของระบบการเมืองการปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจ รวมทั้ง สังคม สิ่งต่างๆ ที่กล่าวถึงเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบากทั้ง ทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้คนในสังคมเกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น จึงทำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งประกอบไปด้วย วิถีประชา จารีตประเพณี และกฎหมาย อันเป็นผลเนื่องมาจากหลากหลาย สาเหตุที่ทำให้คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัวจนทำให้ลืมการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาการ ทุจริตคอร์รัปชั่นมากขึ้นและเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือพวกพ้องในทาง ปกครองของผู้บริหารบ้านเมือง นับวันจะมีการทุจริตคอร์รัปชั่นเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งสมมานานในสังคมไทย (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์: 2549) เป็นวิกฤตขั้น รุนแรงที่เป็นภัยต่อความมั่นคง และเป็นต้นเหตุแห่งความยากจนของคนในชาติ ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อศักยภาพการ พัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน เกิดผลกระทบต่องานวิถีชีวิตของคนและก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของ ประเทศ แม้รัฐบาลทุกยุคสมัยได้เน้นย้ำเรื่องการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังไม่มีความมั่นใจที่ปัญหาจะ ลดลงหากปล่อยปัญหาโดยไม่มีการดำเนินการจะทำให้ปัญหาการทุจริตเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็น กำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจที่อ่อนแอยังขาดวิจารณญาณในการคัดสรรเลือกรับ สิ่งที่ดี สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชน ณ วันนี้ มีพฤติกรรมหรือการกระทำเกี่ยวกับการทุจริต อันดับ 1 เกิดขึ้นจากสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป มีนิสัยฟุ้งเฟ้อกับสิ่งยั่วยวาทะมากขึ้น 36.47 % อันดับ 2 ขาดการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ขาดการดูแล เอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 32.77 % อันดับ 3 ไม่รู้จักพอ เกิดความโลภ ความอยากได้ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย 13.12 % อันดับ 4 ขาดการทุจริตต่างๆ มีให้เด็กพบเห็นมากขึ้นโดยเฉพาะแวดวงการเมือง ขาดแบบอย่างที่ดีจากผู้ใหญ่ 11.39 % อันดับ 5 กฎหมาย บทลงโทษเกี่ยวกับการทุจริตไม่รุนแรงและไม่เด็ดขาดพอ 6.25 %ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ต้องอาศัยการอบรม สั่งสอน เลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์ สอนให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์ สุจริต ปลูกฝังค่านิยมอันดี หากเด็กและ เยาวชนไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูที่ดี ย่อมเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก้าวร้าว การโกหก ลักขโมย และกลายเป็น “การทุจริตคอร์รัปชั่น” ที่เป็นปัญหาทำลายชาติอยู่ขณะนี้ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าศีลธรรมของคนใน สังคมแม้จะถดถอยลงไปมากเพียงใดก็ตาม แต่คนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันก็ยังคงใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินวิถีชีวิต เพื่อให้เกิดการปลูกฝังศีลธรรมอันดีโดยอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้ให้การเทศนาอบรม สั่งสอนเพื่อยกระดับของจิตใจของคนให้สูงขึ้นดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อ ชุมชนและสังคมนอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสอนมาอบรมประชาชนเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติใน การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อต้องการทราบว่ามี ปัญหา พระสงฆ์มีบทบาทต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่นมากน้อยเพียงใด รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนของพระสงฆ์ และนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้า

มีส่วนร่วมในการเทศนาอบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนในชาติให้เข้มแข็งและเป็นคนดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

สมมติฐาน

1. พระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกมีบทบาทต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. พระภิกษุสงฆ์ที่มี อายุ อายุพรรษา สังกัดคณะสงฆ์ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี ที่แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมดจำนวน 5,001 รูป ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการคำนวณด้วยสูตรของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ จำนวน 370 รูป และกำหนดสัดส่วนจากพระสงฆ์ในแต่ละอำเภอรวมทั้งสิ้น 9 อำเภอ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา สังกัดคณะสงฆ์ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ส่วนที่ 2 ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน : กรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ใน 3 ด้าน 1. การเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชน

ละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน 2. การเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม 3. การปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

แบบสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ทั้ง 9 อำเภอ จังหวัดพิษณุโลก และรอรับแบบสอบถามด้วยตัวเองจำนวน 370 ชุด และเก็บแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและพระสอนศีลธรรม จำนวน 10 คน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test และ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.9 มีอายุพรรษาอยู่ในช่วง 21-30 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 31.6 เป็นพระสงฆ์ในสังกัดมหานิกายคิดเป็นร้อยละ 82.7 ดำรงตำแหน่งพระสอนศีลธรรมคิดเป็นร้อยละ 40 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในช่วง 1 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 70.5 มีวุฒิการศึกษาสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 41.4 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกคิดเป็นร้อยละ 41.4 และไม่มีวุฒิการศึกษาบาลีคิดเป็นร้อยละ 77.3

2. ระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน: กรณีศึกษา พระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน : กรณีศึกษา พระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 3 ด้าน

บทบาทของพระสงฆ์	Mean ($\bar{x}$)	S. D.	แปลผล
1. ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน	3.39	.748	ปานกลาง
2. ด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม	3.82	.432	มาก
3. ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน	2.82	.350	ปานกลาง
รวม	3.34	.510	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่าระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$, S.D. = .510) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ คือด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้าน

การเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน: กรณีศึกษา พระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า

อายุพรรษา สังกัดคณะสงฆ์ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคือ อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและวุฒิการศึกษาทางบาลี

4. ข้อเสนอแนะสำหรับใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่า

ควรดำเนินการกำหนดแผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรมเพื่อประโยชน์แห่งการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเรื่องของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสำคัญส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นให้พระสอนศีลธรรมรู้จักวางแผนในการปฏิบัติตามกระบวนการหลักให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนอยู่เสมอนอกจากนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาและมหาเถรสมาคมควรจัดสรรงบประมาณและปรับปรุงเพิ่มเติมให้กับพระสอนศีลธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์มีความคล่องตัว ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ศีลธรรมเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่เด็กและเยาวชนมากขึ้นและควรดำเนินการกำหนดแผนการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดของหลักสูตรที่มีรายวิชาเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันสำหรับเด็กและเยาวชน มีการจัดชั่วโมงเรียนที่เพียงพอตามหลักสูตรการสอนของพระสอนศีลธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนเก่งและเป็นคนดี มีค่านิยมที่ถูกต้องในการป้องกันและหลีกเลี่ยงการทุจริตคอร์รัปชัน

อภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน: กรณีศึกษา พระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน

ประกอบด้วย ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน ด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม และด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน จากผลการวิจัยพบว่าระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน และด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม

บทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ด้านการเป็นตัวแทนที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือพระสงฆ์ที่เป็นผู้ที่รักษาศีลให้บริสุทธิ์และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจากการทุจริตคอร์รัปชันทำให้เด็กและเยาวชนอยากปฏิบัติตามและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์เป็นผู้ตั้งตนอยู่ในศีลตามหลักพระธรรมวินัยและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2550) ศึกษาเรื่อง “โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากโดย การประพฤติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมจรรยามากที่สุด รองลงมาคือ สามารถสอนหลักธรรมทางศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ ขยันหมั่นเพียรพัฒนาตนให้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมีบทบาทเชิงรุกในการสั่งสอนด้านศีลธรรม

ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน

บทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระที่สอนศีลธรรมในโรงเรียนได้มีการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมฯ และสร้างลักษณะนิสัยความซื่อสัตย์สุจริตให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของพระสงฆ์ในการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนโดยส่วนมากจะเน้นไปที่การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุชาติ ฐิตวโร (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ส่วนใหญ่อยู่ในเชิงตั้งรับ จึงควรส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้เน้นการเผยแผ่พระเชิงรุกให้มากขึ้น โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อช่วยลดปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน

บทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปลูกฝังให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นแบบอย่างที่ดีใน การละเว้นพฤติกรรมจากการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนนำไปเป็นเยี่ยงอย่างทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังขาดการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันเข้าวัดบำเพ็ญตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีทำให้บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ถึงโทษภัยของการทุจริตคอร์รัปชันมีน้อย ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รับการปลูกฝังศีลธรรมจากพระสงฆ์มากกว่า ชี้ให้เห็นว่า บ้าน วัด โรงเรียน ยังขาดการมีส่วนร่วมในการปลูกฝังจิตสำนึกและร่วมกันผลักดันให้เกิดกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชนเพื่อร่วมกันรณรงค์ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณัฐวุฒิ พื่อทอง (2552) “ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษา ตำบลออนกลาง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ตำบลออนกลาง ในด้านการอบรมสั่งสอน พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันยังมีส่วนร่วมน้อยเกินไป

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน สรุปได้ว่า

อายุพรรษา สังกัดคณะสงฆ์ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม มีผลต่อระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคือ อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและวุฒิการศึกษาทางบาลี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความรู้และประสบการณ์ รวมถึงบทบาทหน้าที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดมุมมองทางความคิดต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันแตกต่างกัน

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน สรุปได้ว่า

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คือ การสร้างความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับวงการคณะสงฆ์ไทยในการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุน ให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องเป็น

แบบที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม อันจะช่วยให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงโทษภัยจากการทุจริตคอร์รัปชัน และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนให้เป็นคนดีและมีคุณภาพของสังคมต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้ทราบว่าด้านการเป็นต้นแบบที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม ของพระสงฆ์อยู่ในระดับมาก ส่วนที่ยังขาดคือ ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับปานกลางจึงควรส่งเสริมบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยอาศัยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อก่อให้เกิดเกื้อหนุนและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน โดยเริ่มจากการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการเข้ามาทำหน้าที่เป็นพระสอนศีลธรรม อีกทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลรับผิดชอบพระสอนศีลธรรมควรสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในส่วนของเงินเดือนพระสอนศีลธรรมและงบดำเนินงานด้านการเผยแผ่ศีลธรรมเพิ่มขึ้น และตระหนักถึงความเข้มงวดกวดขันในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมเป็นไปด้วยความสุจริตและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล หน่วยงานภายนอกสามารถเข้ามาเยี่ยมชมหรือตรวจสอบได้ มีการให้รางวัลและประกาศเกียรติคุณให้แก่พระสอนศีลธรรมที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม เพื่อให้พระสอนศีลธรรมมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาพระสอนศีลธรรมซึ่งถือเป็นบุคลากรที่สำคัญที่ทำหน้าที่ด้านการเผยแผ่ได้เรียนรู้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนในเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการเผยแผ่เรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ วิดีทัศน์ ให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้เรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันด้วยช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น และทางโรงเรียนควรสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์ในการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กเยาวชนในโรงเรียนโดยการจัดชั่วโมงการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรการสอนของพระสอนศีลธรรม สนับสนุนการจัดอบรมค่ายพุทธบุตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนเมื่อสิ้นภาคการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงปิดเทอม เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนเก่งและเป็นคนดี มีภูมิคุ้มกันในตัวสำหรับการป้องกันและหลีกเลี่ยงให้ตนเองห่างไกลจากการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากการทำหน้าที่เทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนในเรื่องโทษภัยของการทุจริตคอร์รัปชันในโรงเรียนแล้ว ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้เด็กหันมาเข้าวัดปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี มีการจัดป๋ายนิทรรศการ การจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีให้กับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เกิดเป็นกลุ่มเครือข่ายพลังแห่งความดีในการเข้ามาร่วมกันรณรงค์เพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อไป ดังนั้นการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะพระสงฆ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยอันเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของผู้นับถือพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนโดยการเทศนาอบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษภัยของการทุจริตคอร์รัปชันได้เป็นอย่างดี และยังช่วยเสริมสร้างเข้มแข็งด้านศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของชาติที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการเป็นต้นแบบที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรมสำนักงานพระสอนศีลธรรมควรส่งเสริมและประกาศเกียรติคุณแด่พระที่มีผลงานด้านการเผยแผ่และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์

ที่ดีต่อคณะสงฆ์ไทยและเป็นบ่อเกิดแห่งศรัทธาที่สามารถดึงดูดเด็กและเยาวชนให้หันมาสนใจในการศึกษาเรียนรู้และให้ความสำคัญต่อหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เป็นเกราะป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และอบายมุขทั้งปวงได้ต่อไป

2. ด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชันสำนักงานพระพุทธศาสนาและมหาเถรสมาคมควรทบทวนบทบาทของพระสงฆ์ไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ต่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยให้ลดน้อยลง รวมถึงสำนักงานพระสอนศีลธรรมควรดำเนินการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์เพื่อการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนรวมทั้งดำเนินการร่างหลักสูตรแผนการเรียนการสอนโดยมีรายวิชาที่เน้นถึงการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่เด็กและเยาวชนอันจะก่อให้เกิดการสร้างคนเก่งและคนดีที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตต่อไป

3. ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนละเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน บ้าน วัดและโรงเรียน เพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ถึงโทษภัยจากการทุจริตคอร์รัปชัน ได้แก่ การจัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดโครงการค่ายพุทธบุตร การจัดสวนมนต์ทำวัตรเย็นที่บ้านเด็กนักเรียน การประกอบพิธีกรรมในวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทด้านการเทศนาอบรมสั่งสอนและสอดแทรกคุณธรรมที่ช่วยลดและป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มเด็กและเยาวชนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
2. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบาทของพระสงฆ์ในการเทศนาอบรมสั่งสอนเด็กเยาวชนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
3. ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและพัฒนาารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่เด็กและเยาวชน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.วงศ์กร เจียมเผ่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอันมีค่า และกรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี นับเป็นพระคุณอย่างสูงสำหรับผู้วิจัย

ที่สำคัญผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บัณฑิต และ ดร.จิรวิทย์ สันติวงศ์สกุล ที่ให้คำแนะนำในการตรวจและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ทวีศักดิ์ ชันยศ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาการเขียนเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษจนเกิดความสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดจนตัวผู้วิจัยขออ้อมคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบในการศึกษาวิทยานิพนธ์และใช้ในการอ้างอิงทุกท่านหากมีข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียวขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). *คอร์รัปชั่น ธรรมชาติ และจริยธรรมในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล. (2550). *โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระครูใบฎีกาสุชาติ ฐิตวโร. (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. (ปริญญาณพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระณัฐภูมิ พื้ทอง (2552). *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาตำบลออนกลาง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.